

جشن درختکاری

محسن کافی / دکترای علوم باغبانی- فضای سبز / مدیر بخش مهندسی فضای سبز دانشگاه تهران mkafi@ut.ac.ir

آن زمان که بر جریده کهن تاریخ ایران به برگ زرینی از طبیعت دوستی ایرانیان می‌رسیم، بر تارک آن جشن درختکاری را شاهد می‌شویم که اولین و تنهاترین پدیده فولکوریک فرهنگ ایرانی مباهات هر بیننده‌ای را موجب می‌شود. نکته قابل تأمل اینکه در بسیاری از فرهنگ‌های جهان، برای سپاسگزاری از مادر طبیعت به ویژه در زمان برداشت محصول جشن‌ها و مراسم فراوانی وجود دارد، ولی برای احیاء طبیعت و کاشت درخت، ایرانیان تنها دایه‌گان این افتخار جهانی محسوب می‌شوند. چنان که کوروش- شاه هخامنشی- به کسانی که در طول یک سال بیشترین درخت را می‌کاشتند، در جشن درختکاری مقارن با ۱۵ اسفند جوایزی اهدا می‌کرد. همچنین کاشت درختان را به صورت ردیفی با درختان بلند قامت سرو زرین، سرو شیراز و ... که نمادی از صف سربازان پارتی، پارسی و مدی بود را بسیار ارج می‌نهاد.

به دور از هرگونه تعصب ملی‌گرایی این واقعیت که کاشت درخت دارای شهرت اکولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است بر هیچ کس پوشیده نیست و این موضوع در کنار آموزه‌های دین مبین اسلام که در کتاب آسمانی آن به انجیر و زیتون قسم یاد شده است، علت توجه فرهنگ و ادب این سرزمین به این امر مقدس را تشریح می‌نماید. حضور ایرانیان در طبیعت، در روز سیزدهم فروردین ماه و سپردن اهریمن پلیدی به آغوش مهرگستر طبیعت اهورایی، از نمونه‌های تجلی حضور و لمس طبیعت، درخت و فضای سبز در فرهنگ این مرز و بوم است.

آنچه به عنوان بزرگ‌ترین دغدغه اینجانب طی سالیان گذشته بوده است، تبدیل این جشن ملی از یک پدیده فرهنگ-محور به امری دولت-محور در قالب برنامه‌های توسعه فضاهای سبز است. ضمن نکوداشت تنها حرکت یادبود این جشن ملی، لازم است تا دلایل کم‌رنگ شدن این ارزش ملی بررسی و تقویت خودمحموری افراد در اقدام به کاشت درخت و به دنبال آن فرایند خطیر نگهداری آن‌ها مورد توجه قرار گیرد.

وجود مقررات یک‌سویه‌نگر در حوزه حفظ درختان شهری سبب شده است تا شهروندان از کاشت درخت در اندک عرصه‌های باقی‌مانده از تاراج و حمله ساختمان‌سازی، ترس و دلهره داشته باشند که با کاشت هر درخت، آزادی عمل خود در بهره‌برداری از عرصه مورد نظر را از دست خواهند داد. لذا بسیاری از درختانی که در روز جشن درختکاری در شهرهای بزرگ توزیع می‌شود، در نهایت در باغچه‌های شخصی خارج از شهر و یا شهرستان‌ها کشت می‌شود.

موضوع مهم دیگر فرار مدیران شهری از مقوله آمار- محوری در حوزه فضاهای سبز است که گاه در روز جشن درختکاری آمار بالایی از کاشت گونه‌های متفاوت درختان در نقاط مختلف کشور به چشم می‌خورد.

اما بخش اعظم این درختان به علت نگهداری غیر صحیح، فقدان منابع آب کافی و یا مدیریت نادرست، طی سال‌های بعدی خشک می‌شوند.

استفاده از گونه‌های بومی و یا غیربومی سازگار با شرایط آکرواکولوژیکی هر منطقه با رعایت اصل دیرزیستی و مصرف آب پایین و عدم آلرژی‌زایی باید مورد توجه تمامی عزیزان در این جشن ملی باشد. در پایان ضمن آرزوی سلامتی و شادکامی برای تمامی جامعه انسانی طبیعت‌دوست در سال نو از درگاه ایزد منان توفیق افتخار کاشت نهال و نگهداری آن را برای تمامی ایرانیان خواستارم. زیرا در وصف درخت آمده است:

که سایه از سر هیزم‌شکن هم بر نمی‌دارد

گذشت و سرفرازی را عزیزم از درخت آموز

